

WSTĘP

W przedstawionym zeszycie prezentujemy 6 artykułów o zróżnicowanej tematyce. Zebrane teksty tworzą dwa bloki tematyczne. Pierwszy poświęcony jest już tradycyjnie analizie stylo-krytycznej utworów – tym razem skomponowanych wyłącznie w XX stuleciu. Drugi – zatytułowany *Historia* – prezentuje artykuły oparte na badaniach źródeł od XVI do XIX wieku.

Całość otwiera artykuł **Maryli Renat** *Oblicza polskiej sonaty XX wieku na skrzypce solo*. Jest to wyodrębniony wątek szeroko zakrojonego programu badawczego zrealizowanego przez tę Autorkę a dotyczącego całej polskiej twórczości skrzypcowej XX wieku. Istotną wartością zamieszczonego w niniejszym zeszycie artykułu jest przedstawienie obrazu polskiej sonaty skrzypcowej na tle przemian zachodzących w muzyce polskiej XX wieku oraz odniesienie ich do tradycji. Nadto artykuł posiada duże walory poznawcze, bowiem wiele przedstawionych w nim dzieł dotychczas w piśmiennictwie muzykologicznym nie było nawet wzmiankowanych. M. Renat wydobyła z zapomnienia szereg mało znanych lub nawet nieznanych i niepublikowanych utworów pozostających w rękopisach. Przy omówieniu kolejnych utworów Autorka przyjęła porządek chronologiczny. W artykule znajdziemy szczegółową charakterystykę materiału dźwiękowego, analizę formy, w tym środków techniki skrzypcowej. Całość kończy podsumowanie przedstawiające klasyfikację polskich sonat skrzypcowych XX wieku do określonych nurtów stylistycznych.

Artykuł autorstwa **Anny Stachury-Bogusławskiej** *Oblicza formy koncertującej w twórczości Edwarda Bogusławskiego w latach 1968–1980* przedstawia analizy stylo-krytyczne trzech dzieł Edwarda Bogusławskiego: *Concerto per oboe anche oboe d'amore, corno inglese, musette e orchestra* (1968), *Concerto per oboe anche musette, soprano e orchestra* (1975/1976) oraz *Musica concertante per saxofono alto e orchestra* (1979/1980). Zagadnienie to w piśmiennictwie muzykologicznym jest poruszane po raz pierwszy. Powinno zainteresować przede wszystkim badaczy koncentrujących swoje dociekania naukowe na harmonice utworów powstałych w II połowie XX wieku. Analizowane w pracy dzieła Bogusławskiego, pomimo różnic w zakresie ram architektonicznych, łączą kształtowanie wewnętrzne oparte na założeniach *sonoryzmu*, *aleatoryzmu* i *dodekafonii* przy jednoczesnym zachowaniu tradycyjnej roli idei koncertowania polegającej na współzawodniczeniu i współgraniu.

Kolejny tekst, również autorstwa **Maryli Renat**, pt. *Poetyka słowno-dźwiękowa pieśni solowych Grażyny Bacewicz* poświęcony jest mniej znanej

karcie twórczości wybitnej polskiej kompozytorki. Artykuł składa się z dwóch części. W pierwszej Autorka przedstawia podłoże metodologiczne, prezentując różne stanowiska badawcze stosowane w analizie pieśni wokalnie-instrumentalnych Michała Bristigera, Enrico Fubiniego oraz Mieczysława Tomaszewskiego. W części drugiej w oparciu o klasyfikację Tomaszewskiego omawia 16 pieśni Grażyny Bacewicz, koncentrując się przede wszystkim na tekście, który jest punktem wyjścia dla opracowania muzycznego. W omówieniu warstwy muzycznej bazuje na znanych publikacjach poświęconych kompozytorce autorstwa Małgorzaty Gąsiorowskiej i Anny Nowak.

Pierwszy blok tematyczny zamyka artykuł **Magdaleny Stochniol** zatytułowany „*Antyformalistyczny rajok*” *na recytatora, cztery basy, chór mieszany i fortepian Dymitra Szostakowicza jako swoisty dokument ponurych czasów*. Autorkę interesuje przede wszystkim warstwa tekstowa tego mało znanego dzieła wybitnego rosyjskiego kompozytora. Kompozycja Szostakowicza powstawała na przestrzeni lat 1948–1960 i ze względu na swą ideową wymowę, krytyczną wobec założeń socrealizmu, nie była publikowana ani wystawiana do 1989 roku. Treść słowna dzieła opiera się na wybranych tekstach z przemówień m.in. Józefa Stalina. Pierwsza część artykułu omawia genezę kompozycji oraz opisuje zależności między tekstami wykorzystanymi przez Szostakowicza a oryginalnymi tekstami przemówień. W części drugiej Autorka analizuje socrealistyczną nowomowę, a następnie tekst *Antyformalistycznego rajoka...* w kontekście tejże. W ostatniej części wzmiankowane zostały muzyczne właściwości omawianego dzieła.

W drugim bloku tematycznym zeszytu znalazły się dwa artykuły. Pierwszy opublikowany w języku słowackim i polskim, autorstwa **Michała Hottmara**, *Historia lutny a pamiatky lutnovej hudby na Slovensku v 16. a na začiatku 17. storočia* (*Historia lutni oraz zabytki muzyki lutniowej na Słowacji w XVI i na początku XVII wieku*) dotyczy rozwoju historycznego lutni. Autor omawia przemiany konstrukcyjne związane z ostruniem oraz systemy notacyjne w oparciu o zachowane XVI- i XVII-wieczne źródła importowane, a przechowywane obecnie w zbiorach wchodzących w skład kolekcji muzycznych *Levočskej i Bardejovskej*.

Artykuł **Roberta Gawrońskiego** *Recepcja koncertów Karola Tausiga w Polsce* jest poświęcony mało znanemu dziś, wybitnemu polskiemu pianiście XIX wieku, działającemu głównie w obrębie niemieckiej kultury muzycznej. Artykuł ma wysokie walory poznawcze – został napisany na podstawie ówczesnych doniesień prasowych o występach Tausiga w Polsce. Na podstawie głosów krytyki muzycznej Autor dokonuje syntezy i oceny stylu wykonawczego pianisty, podkreśla także jego zasługi jako pedagoga.

Marta Popowska